

„A könyvtárak helyismereti műhelyek is legyenek!”

Helyismereti könyvtárosok továbbképzése Tengelicen

Eszményien szép környezetben, zsúfolt, de változatos programmal rendezték meg a Tolna megyei Tengelicen öt megye helyismereti könyvtárosainak továbbképző tanfolyamát. Mintegy 56 könyvtáros gyűlt össze Bács-Kiskun, Baranya, Somogy, Tolna és Zala A és B típusú könyvtáraiból. A tematika – amelyet a KMK és az öt megye szakemberei közösen állítottak össze – felölelte a helyismereti dokumentumok gyarapításának, feltárásának és a rájuk támaszkodó szolgáltatásoknak csaknem minden kérdését.

A nyitó előadást *dr. Kanyar József*, a Somogy Megyei Levéltár igazgatója tartotta. Ismertette a történelemkutatások mai helyzetét, majd a honismereti mozgalom fontosságáról szólt. Utalt arra, hogy hatalmas fehér foltok vannak a magyar művelődéstörténeti kutatásban. Ezek eltüntetéséből a könyvtárosoknak is ki kell venniük a részüket. Mindez szerencsésen kapcsolódhat össze a helytörténeti kiadás reneszánszával.

Dr. Szita László, a Baranya Megyei Levéltár igazgatója a tudományos és közművelődési munka kapcsolatairól, a közgyűjtemények együttműködésének eredményeiről és távlatairól tartott előadást. Kiemelte, hogy a tudományos és a közművelődési munkának állandó kapcsolatban kell lenniük egymással. Kívánatos, hogy a kutatási módszerek alapjait minél többen sajátítsák el a közművelődésben dolgozók közül is. A közös kutatás, az együttműködés még jobban összehozhatja a közgyűjtemények dolgozóit. Mindkét előadó számos helyismereti kiadványról (*Somogy megye múltjából, Könyvek Somogyról, Baranyai krónikáirás* stb.) is szólt előadásában.

Dr. Román Lászlóné, a Baranya Megyei Könyvtár igazgatója a regionális kutatások témaköreinek kidolgozását sürgette. Utalt arra, hogy a könyvtári kutatásokat ne szükítsük le a

könyvtártörténetre. Meg kell oldani azt is, hogy a bibliográfiai munka rangja emelkedjen, hiszen ez a tevékenység minden kutató számára nélkülözhetetlen.

Lisztes László, a Kecskeméti Megyei Könyvtár főmunkatársa így fogalmazott: „A mi célunk a közművelődés szolgálata, de ne öljük ki magunkból a tudományos ambíciókat se!”

Szita Ferenc, a Kaposvári Megyei Könyvtár igazgatója többek között arról szólt, hogy az eddigieknél sokkal jobban kell kialakítani a partnerkapcsolatokat. A könyvtárak „tálalják” jobban szolgáltatásaikat.

A második napon *Vajda Kornél*, a Könyvtáros munkatársa beszélt a helytörténet, helyismeret, honismeret és a könyvtárak kapcsolatáról, majd – külön előadásban – a helyismereti gyűjtemény gyűjtőkori, gyarapítási kérdéseiről. A helytörténet, helyismeret, honismeret szerinte ma már más, mint az 1960-as években volt. A jó helyismereti gyűjtemény tulajdonképpen adatbank, és akként is kezelendő. Szólt a helyismereti munka egyik legvitatottabb kérdéséről, a helyi szerzők, helyi személyek fogalmáról is. Összefoglalójában utalt arra, szerencsés megoldás, ha a B típusú könyvtárakban a helyismereti munkát a könyvtárigazgatók – az adott tájegység jó ismerői – végzik. (Ez a megállapítás más előadásokban is kikristályosodott.)

Surján Miklós, a Baranya Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese gazdagon szemléltetett előadásában a helyismereti dokumentumok feltárásáról beszélt. Alapkövetelmény szerinte, hogy a helyismereti gyűjteménynek külön katalógusa legyen. Ennek tartalmaznia kell minden olyan dokumentum leírását, amely a gyűjteményben a kutató rendelkezésére áll. Beszélt a fénylukkartyás feltárás kérdéseiről és kiemelte, hogy a tárgyszavazásnál a helyi sajtó

tosságokat messzemenően figyelembe kell venni. A sajtófigyelést a helyismereti munka egyik legfontosabb feladatának határozta meg. Az aprónyomtatványoknál – véleménye szerint – az önfeltáró rendszert érdemes követni. Szellemes megállapítása szerint az aprónyomtatványok a sajtóhoz hasonlítanak: „meg kell várni, amíg »megérnek«”. Részletesen szólt a videokokumentumok, a kábeltelevíziózás (ez Baranyában 1984 ősze óta működik) helyismereti fontosságáról.

A továbbképzés harmadik napján Lisztes László a helyismereti bibliográfiai feltárás módszertani kérdéseiről beszélt. Utalt arra, hogy az elmúlt évek során a helyismereti bibliográfiák készítésénél számos elméleti tanulás megfogalmazódott. „A bibliográfia nem igényli, hogy könyvtárban szülessen meg. Lehet a szülőhely múzeum és levéltár is.” E megállapítással is hangsúlyozta a társintézmények együttműködésének fontosságát.

Dr. Gerő Gyula, a Könyvtáros nyugalmazott főszerkesztője abból indult ki előadásában, hogy nincs magyar művelődéstörténet, és *hiányzik az összefoglaló magyar könyvtártörténet is. Bényei Miklósnak az a megállapítása, hogy „A helytörténet a helyismereti munka elhanyagolt területe”* ma is aktuális – mondta. A jó helytörténet, illetve könyvtártörténet-írashoz azonban nem elegendő a dokumentumok megőrzése. Úgy kell gyűjteménnyé szervezni például az eseménynaptárakat, adattárakat stb., hogy meg is tudjuk szólaltatni őket. A könyvtártörténeti kutatás központilag is segíthető (könyvtári kronológiákkal, pályázatokkal, rendszeresebb továbbképzéssel stb.), sőt segítendő. Egyik legégetőbb tennivalóként a „hőskor” könyvtárosainak megszólaltatásait jelölte meg Gerő Gyula.

Hogyan működik a helyismereti gyűjtemény mint szakrészleg? Ezt példaként a Kaposvári Megyei Könyvtár helyismereti gyűjteményének bemutatásával elemezte *Sipos Csaba* a tanfolyam negyedik napjának első előadásán. A következő előadást *Csomor Tibor*, az FSZEK Budapest Gyűjteményének helyettes vezetője tartotta. Részletesen beszámolt az egyik legnagyobb magyar helyismereti gyűjtemény történetéről.

Dr. Töttös Gábor, a Szekszárdi Megyei Könyvtár főmunkatársa a helyismereti szolgáltató és tájékoztató munka gyakorlatáról beszélt, részletesen kitérve a kapcsolatteremtés lehetőségeire is.

Az előadások után élénk vita alakult ki elsősorban arról, hogy tulajdonképpen mire vállalkozzanak a különböző típusú könyvtárak helyismereti gyűjteményei? Csaknem egyöntetű volt a vélemény, hogy a sokoldalú feltárás egyre inkább létkérdéssé válik minden gyűjteményben. A jól feltárt és szervezett gyűjtemény az alapszintű kutatásokban nélkülözhetetlen. Sokszor még a kis igényű, kistételes bibliográfiák is hasznos segítséget nyújtanak. A két legfontosabb tennivaló közül az elsőről Gerő Gyula szólt: egy helyismereti módszertani kézikönyv megjelentetése immár elodázhatatlan. Megírásában budapesti és vidéki szakemberekre egyaránt számítanak. A másikat a résztvevők együttesen foglalmazták meg: a különböző régiókban dolgozó helytörténészek, helyismerettel foglalkozók az eddigénél sokkal rendszeresebben találkozzanak egymással. Az elevebb munkakapcsolat révén fejlődhet csak tovább a helyismereti tevékenység minden területe.

Dr. Sipos Csaba
a Kaposvári Megyei Könyvtár munkatársa

Perszonália

Nem azonos

Kiss Jenő, az FSZEK főigazgatója azzal a kéréssel fordult a *Könyvtáros* szerkesztőségéhez, hogy közöljük: *nem azonos* azzal a Kiss Jenővel, aki „A szakszervezeti tisztségviselők kézikönyvei” (*Tudja-e, hogy kérheti?* sorozat) című ajánló bibliográfia egyik felelős kiadójaként szerepel.

Ezzel semmiképp sem minősíteni kívánja az említett kiadványt, csak nem szeretné, ha – és szakmai pályafutása ismeretében ez reális veszély – meg nem szolgált érdemeket tulajdonítanának neki.

Szóval: nem azonos!